

Розвиток творчої активності студентів образотворчого мистецтва засобами живопису

В. О. Форостюк

Кафедра педагогіки ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», м. Переяслав-Хмельницький, Україна
Corresponding author. E-mail: forostiuk7@gmail.com

Paper received 27.08.17; Accepted for publication 01.09.17.

Анотація. У статті розглядається проблема розвитку творчої активності студентів образотворчого мистецтва засобами живопису. Обґрунтовується важливість цього питання в контексті змін та реформ освіти, а також професійної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва. Автор описує важливість мистецтва, а зокрема живопису, у розвитку творчої активності студентів образотворчого мистецтва. Приділяється увага малюванню натюрморту, пейзажів, рисунків у процесі фахової підготовки студентів.

Ключові слова: творча активність, пейзаж, рисунок, натюрморт, образотворче мистецтво, фахова підготовка.

Вступ. Розвиток творчої активної особистості – важлива умова гуманізації освіти, що передбачає повагу до людини, урахування її індивідуальних, творчих і пізнавальних інтересів і потреб. На сучасному етапі реформування освіти важливим завданням є створення умов для творчого розвитку й саморозвитку особистості учня, а також студента, який у майбутньому буде нести інновації в сучасні навчальні заклади, втілювати в життя творчі педагогічні задуми. Нині є потреба в активних творчих людях, здатних творчо мислити, приймати нестандартні оригінальні рішення [8, с. 109].

А розвитку творчої особистості, на думку багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців, сприяє вивчення різних видів мистецтва. Саме мистецтво є ефективним засобом самореалізації та творчого розвитку особистості.

А тому вищий навчальний заклад має готувати вчителя образотворчого мистецтва, який не тільки матиме ґрунтовні знання з предметів та володітиме мистецькими вміннями й навичками, але й буде розуміти та відчувати сутність мистецтва, завжди буде творчим, зможе передати свої знання та вміння учням [10, с. 92].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз літератури дав змогу стверджувати, що питання розвитку творчої активності було в полі зору зарубіжних і вітчизняних учених. Розглядалося воно в різних аспектах: у філософському (М. Данилов, В. Біблер, О. Коршунов та ін.), у психологічному (Л. Виготський, Д. Богоявленська, Д. Ельконін, О. Леонтьєв та ін.), педагогічному (Н. Кичук, С. Сисоева, М. Скоткін, Т. Шамова, Г. Щукіна та ін.).

Теоретичні основи живопису досліджували В. Кузін, Б. Йогансон, Г. Беда, О. Унковський та ін. Описували техніки й технології живопису: А. Мельников, П. Чистяков та ін. А проблемою формування образотворчих умінь і навичок цікавилися: В. Шацька, Т. Комарова, В. Пестель, І. Мужикова, О. Каленюк та ін. [11, с. 9]. А художньо-педагогічну підготовку викладачів образотворчого мистецтва досліджували: О. Отич, О. Рудницька, С. Коновець та ін.

М. Стась досліджувала питання формування творчих здібностей. Засоби та шляхи розвитку творчого потенціалу студентів у процесі вивчення художніх дисциплін досліджували В. Зінченко, Є. Шорохов.

Особливості формування творчого мислення вчителів у процесі художньо-творчої діяльності досліджувала О. Кайдановська [9, с. 107]. Але питання розвитку творчої активності студентів засобами живопису потребує наступного розгляду.

Мета. Розкриття значення мистецтва, зокрема живопису, як важливого засобу для розвитку творчої активності студентів; дослідження практичного впровадження живопису в навчальний процес ВНЗ.

Виклад основного матеріалу. Сучасні зміни в освіті є важливими, оскільки відповідають соціальним потребам суспільства в розвитку творчої активної особистості з високим інтелектуальним рівнем, творчими можливостями, здатністю до створення інновацій.

Вирішення цього важливого завдання покладено на освіту. Сучасні навчальні заклади мають готувати творчу активну людину, здатну вирішувати проблеми сьогодення. А тому реформування освіти й пильна увага до проблеми розвитку творчої особистості є обґрунтованими.

Зокрема, сьогодні освіта є компетентнісно спрямованою, навчання орієнтується на досягнення освітнього результату, тобто оволодіння учнями не тільки знаннями, уміннями й навичками з предметів, а й ключовими та предметними компетенціями, без яких учні не зможуть самореалізуватися в реальному житті [1, с. 82 – 86].

А головним освітнім результатом, як зазначає Левченко Л., має стати розкриття творчих можливостей і здібностей студентів, а також їх творчого потенціалу. Треба сформулювати особистість, здатну самостійно вирішувати питання, покладаючись на власні сили, волю і розум [3, с. 3].

А ще варто в роботі враховувати принципи стимулювання творчої активності, які передбачають: підтримання здатності людини до творчості; неприпустимість негативного оцінювання творчих результатів; обов'язкові відповіді вчителя на всі запитання, створення для людини безпечної психологічної бази, до якої вона могла б повернутися [2, с. 214].

Також потрібно дотримуватися «заповідей» творчої особистості, які розробив професор Вайнцванг К.: треба мислити позитивно; поєднувати матеріальний достаток із духовним задоволенням; бути господарем своєї долі; варто досягати успіху в тому, що любиш;

треба робити внесок у спільну справу; варто будувати відносини з людьми на довірі; треба розвивати творчі здібності, дбати про здоров'я, не втрачати віри у власні сили; культивувати в собі сміливість [2, с. 214].

Крім того, практика доводить, що креативні студенти стають потім творчими вчителями, оскільки творчу особистість сформувати може тільки творчий педагог. Цьому сприяє також мистецтво як ефективний засіб творчого розвитку.

На роль мистецтва у формуванні особистості вказував Фріц Гансберг (1871-1950). Наголошував, що особистість формується в процесі творчого саморозвитку, цьому сприяє викладання різних видів мистецтва [8, с. 110].

Сумцов М. (1854-1922) підкреслював, що ознайомлення з творами мистецтва (живописом, скульптурою, літературою, музикою), народними традиціями, красою природи тощо – це шляхи здійснення естетичного виховання. А естетичне й розумове виховання взаємодоповнюють одне одного, що сприяє особистісному розвитку. Учений вказував, що знайомство з прекрасним сприяє розвиткові почуттів, які є базою для зародження моральних якостей людини [5, с. 294-295]. Тобто, мистецтво сприяє розвиткові особистості, і зокрема творчої.

На думку науковців, однією з важливих дисциплін у процесі фахової підготовки є живопис. У процесі вивчення цього курсу закладається база образотворчої грамоти, здійснюється формування навичок роботи з фарбою та кольором, виробляється вміння організувати гармонійний колірний лад, формується образотворча культура, а також образне мислення та естетичне сприймання світу. Студенти вчаться за допомогою кольору передавати стан природи, емоції, а також настрої на власних малюнках [11, с. 8-9].

Термін «пейзаж» означає вид, зображення якоїсь місцевості. Є різні види пейзажу: у яких зображено місто, куточки природи, море тощо. У пейзажних живописах художник передає свої почуття, викликані побаченим [7].

У процесі споглядання природи в студентів можуть виникати нові ідеї, задуми, сюжети, що сприятиме виникненню натхнення, інтересу та творчої активності. Саме тому «зображення пейзажу, навчання пейзажному етюду – одне із провідних завдань підготовки художника-педагога» [6].

Музика О. вважає, що у фаховій підготовці майбутніх учителів образотворчого мистецтва важливе значення має пленерна практика. Вона сприяє особистісному становленню та самовдосконаленню, формуванню практичних умінь під час роботи з різними художніми матеріалами. Студенти мають змогу насолоджуватися красою природи, а свої враження передавати на папері або полотні [6].

Також у процесі спостереження можна створювати начерки, тобто швидкі малюнки. Вони є невеликими графічними, живописними творами, які швидко виконує художник. Начерки виконуються на полотні як результат спостережень, задумів митця. Художник може малювати з пам'яті, з природи або фантазії.

Як зазначає Піддубна О., процес створення начерків є динамічним. Такий вид роботи сприяє активізації творчості студентів. Вони активно добирають об-

разотворчі засоби, ефективні методи. Начерки, як зазначає науковець, виконуються не тільки як підготовка до виконання об'ємної роботи, але також для фахового формування студентів [9, с. 108-109]. Начерки виконуються найчастіше олівцем. У процесі роботи розвиваються творча активність, цікавість, спостережливість, вміння спостерігати.

Піддубна О. вважає, що начерки є необхідними, оскільки формують здатність відтворювати побачене. У процесі роботи можна використовувати різні графічні прийоми та засоби, штрихи, плями, що сприяє виразності роботи. Тобто, на думку вченого, замальовки з природи та начерки є важливими під час професійного становлення студентів, а також у процесі художньо-творчої діяльності під час вивчення дисциплін «Живопис» і «Малюнок» [9, с. 108-109].

Начерки є результатом розвитку творчої активності, оскільки студенти швидко й легко малюють те, що їх цікавить, що привертає увагу. Часто в процесі виконання роботи студенти використовують певні позитивні спогади, які є сприятливими під час малювання, а також розвивають творчу активність.

Під час виконання начерків уникають зображення деталей, а передають лінією найголовніше. Також добре, якщо відображені емоції, настрої, це сприяє виразності. Така навчальна робота є засобом активізації творчого потенціалу. До того ж студенти вчаться спостерігати. Адже в процесі виконання начерків мають відкидати деталі, а зображувати лише головне. Також можуть виконати декілька спроб, у процесі виконання експериментувати, що теж сприяє творчій активності. Правильно побудована робота та її позитивні результати зацікавлюють студентів, сприяють розвитку творчої активності. На думку Піддубної О., варто використовувати начерки під час виконання завдань із живопису та малюнка [9, с. 108-109].

У фаховій підготовці студентів важливим є вивчення основних законів композиції, живопису, рисунка, яке розпочинається з теми «Натюрморт». Натюрморт є, як вважає науковець, найбільш ефективною формою початку роботи з фактурою, кольором, формою.

Студенти вчаться способам та прийомам ефективної та виразної побудови картини. Оскільки мають добре вміння правильно «будувати» зображення, враховуючи закони перспективи та правила реалістичного й декоративного відтворення дійсності.

З метою розвитку творчої активності, студентам доречно проводити лекції у формі діалогу, під час яких знайомити з репродукціями картин художників, залучати до вирішення проблемних ситуацій, під час яких студентам пропонується подумати, які зміни варто внести в композицію натюрморту, щоб він сприймався по-іншому й викликав інші думки й емоції. У процесі роботи над виконанням натюрморту у студентів образотворчого мистецтва розвиваються практичні вміння, уява, образне мислення, а також художньо-творчі здібності [5].

Висновки. Отже, живопис є важливим засобом розвитку творчої активності та професійного становлення студентів образотворчого мистецтва. Як свідчить аналіз джерел, живопис ефективно впроваджується в навчальний процес.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бібік Н. М. Формування предметних компетентностей в учнів початкової школи: монографія / Н. М. Бібік, М. С. Вашуленко, В.О. Мартиненко – К.: Педагогічна думка, 2014. – 346 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
3. Левченко Л. С. Творча самореалізація старшокласників у науково-дослідницькій діяльності шкіл нового типу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. педагог. наук: спец. 13.00.01 «теорія та історія педагогіки»/ Л. С. Левченко.– Харків, 1999. – 16 с.
4. Любар О. О., Стельмахович М. Г., Федоренко Д. Т. Історія української школи і педагогіки: Навч. посіб.– К.: Знання, 2006. – 447 с.
5. Методика малювання пейзажу / [Електрон.ресурс].– Режим доступу: <http://referat-ok.com.ua/kulturologiya-tamistectvo/metodika-malyuvannya-peizazhu>
6. Музика О. Я. Проблеми підготовки сучасного вчителя / О. Я. Музика // Пленерна практика як важливий компонент підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва. – 2012. – № 6 (Ч. 2). [Електрон.ресурс].– Режим доступу: http://udpu.org.ua/files/fahovi_vydannya/prob/1.pdf
7. Музика О. Я. Розвиток творчої уяви і образного мислення студентів у процесі живописного зображення натюрморту / О. Я. Музика [Електрон.ресурс].– Режим доступу: <http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/handle/6789/540>
8. Освітні технології: навч.- метод. посібн. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін.; за ред. О. М. Пехоти.– К. : Видавництво А. С. К., 2003. – 255 с.
9. Піддубна О. М. Значення начерків у художньо-творчій діяльності майбутніх учителів образотворчого мистецтва з дисциплін «Малюнок» і «живопис» / О.М. Піддубна // Педагогічні науки. – 2016. – № 2 (84). – С.107 – 111.
10. Піддубна О. М. Педагогічний малюнок як основа професійної підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва у процесі вивчення предметів «Малюнок» і «Живопис» / О.М. Піддубна // Актуальні питання мистецької педагогіки. – 2016. – №5. – С. 92 – 96.
11. Психолого-педагогічні засади професійної підготовки майбутніх фахівців на компетентнісній основі: зб. наук. праць ІУ Міжнар.наук.-практ. інтернет-конф., 28 лютого 2017 р. : у 2 ч. / [наук. ред. О. І. Шапран ; уклад.: Н. П. Онищенко, О. В. Плужник]. – Переяслав-Хмельницький, (Київ. обл.): ФОН Домбровська Я. М., 2017. – Ч. II. – 124 с.

REFERENCES

1. Bibik N. M. Formation of subject competences in elementary school students: a monograph / N. M. Bibik, M. S. Vashulenko, V.O. Martinenko – K.: Pedagogical thought, 2014. – 346 s.
2. Dichkivska I. M. Innovative Pedagogical Technologies: Tutorial.- K. : Akademvidav, 2004. 352 s.
3. Levchenko L. S. Creative self-realization of senior pupils in scientific-research of new type schools: author's thesis for obtaining Cand. Sc. {Education}: specialist. 13.00.01 «History and Theory of Pedagogy»/ L. S. Levchenko .– Kharkiv, 1999. – 16 s.
4. Lyubar O. O., Stelmahovich M. G., Fedorenko D. T. History of the Ukrainian school and pedagogy: Teaching Manual.- K. : Knowledge, 2006.– 447 s.
5. Method of painting the landscape / [Electron resource] .- Access mode: <http://referat-ok.com.ua/kulturologiya-tamistectvo/metodika-malyuvannya-peizazhu>
6. Muzika O. Ya. Problems of preparing a modern teacher / O. Ya. Muzika // Plein air Practice as the important Part of the Future Fine Art Teachers Preparation .- 2012.- No. 6 (Ch. 2). [Electronic resource] .- Access mode: http://udpu.org.ua/files/fahovi_vydannya/prob/1.pdf
7. Muzika O. Ya. Development of creative imagination and imaginative thinking of students in the process of painting still life image / O. Ya. Muzika [Electronic resource].- Access mode: <http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui / Handle / 6789/540>
8. Educational technologies: teaching method. Manual / O. M. Pechot, A. Z. Kiktenko, A. M. Lyubarskaya and others; Ed. O. M. Pekhoti .- K.: Publishing A. S. K., 2003. – 255 s.
9. Piddubna O. M. The Value of Sketching in Creative Art Activities of Prospective Fine Arts Teachers Specializing in «Drawing and Painting». / O.M. Piddubna // Pedagogical sciences. - 2016 - No. 2 (84) – S 107 - 111.
10. Piddubna O. M. The Value of Sketching in Creative Art Activities of Prospective Fine Arts Teachers Specializing in «Drawing and Painting» / O.M. Piddubna // Topical issues of artistic pedagogy. - 2016 - №5. – S . 92 – 96.
11. Psychological and pedagogical principles of professional training of future specialists on a competent basis: Sb. Sciences Works IY International Scientific Practice. Internet conference, February 28, 2017: 2 hours / [sci. Ed. O. I. Shapran; Method: N.P. Onishchenko, O.V. Pluzhnik]. - Pereyaslav-Khmelnytsky, (Kyiv region): FON Dombrovskaya Ya. M., 2017. – Ch. II. – 124 s.

Development of creative activity of students of fine arts by means of painting

V. O. Forostyuk

Abstract. The article deals with the problem of development of creative activity of students of fine art by means of painting. The article analyses the importance of this issue in the context of changes and reforms in education as well as professional training of future teachers of fine arts. The author describes the importance of art, and in particular painting, in the development of creative activity of students of fine art. Much attention is given to still life painting, landscapes, drawings in the process of professional preparation of students.

Keywords: *creative activity, landscape, drawing, still life, Fine arts, professional training.*

Развитие творческой активности студентов изобразительного искусства средствами живописи

В. А. Форостюк

Аннотация. В статье рассматривается проблема развития творческой активности студентов изобразительного искусства средствами живописи. Обосновывается важность этого вопроса в контексте изменений и реформ образования, а также профессиональной подготовки будущих учителей изобразительного искусства. Автор описывает важность искусства, а в частности живописи, в развитии творческой активности студентов изобразительного искусства. Уделяется внимание рисованию натюрморта, пейзажей, рисунков в процессе профессиональной подготовки студентов.

Ключевые слова: *творческая активность, пейзаж, рисунок, натюрморт, изобразительное искусство, профессиональная подготовка.*